

Marcin Wysokiński

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

PRODUKCJA MLEKA W POLSCE NA TLE EUROPY I ŚWIATA

MILK PRODUCTION IN POLAND IN COMPARISON TO EUROPE AND THE WORLD

Słowa kluczowe: produkcja mleka, kwoty mleczne, udział w produkcji światowej

Key words: milk production, milk quota, global production share

Abstrakt. Zaprezentowano rynek mleka w Polsce na tle Europy i świata, analizując m.in. wielkość produkcji mleka w Polsce na tle największych producentów europejskich i światowych. Przedstawiono znaczenie rynku mleka w Polsce, wskazując na wysoki jego udział w strukturze towarowej produkcji rolniczej, a także na dodatnie saldo w handlu zagranicznym produktami mleczarskimi. Przeanalizowano również zależności pomiędzy produkcją a skupem mleka w Polsce a także relacje obowiązujących kwot mlecznych w poszczególnych latach kwotowych (okres 2004-2009) do wysokości ich wykorzystania.

Wstęp

Według Manteuffla [1984] ze wszystkich gatunków zwierząt gospodarskich bydło jest najbardziej związane z gospodarstwem rolnym, spełniając wiele zadań, m.in. dostarczanie takich produktów, jak: mleko, cielęta, mięso, skóra, kości, przetwarzanie pasz bezwzględnych, wytwarzanie obornika i gnojówki lub gnojowicy, zaopatrywanie rodziny w żywność, wytwarzanie białka z azotu niebiałkowego zawartego w paszach gospodarskich, wykorzystywanie nadwyżek siły roboczej, zmniejszanie ryzyka gospodarczego. Niewątpliwie jednak podstawowym zadaniem bydła jest produkcja mleka, które odgrywa znaczącą rolę dla ludzkości na wielu płaszczyznach. Mleko jest m.in. pożywieniem dla człowieka, dostarczając białko, tłuszcz, cukry mlekowe i sole mineralne, będąc wręcz niezastąpionym artykułem codziennego spożycia ze względu na wysoką wartość odżywczą i smakową.

Mleko, produkowane w gospodarstwach rolnych, a następnie używane jako surowiec w procesie przetwórczym, to także pasza dla zwierząt i przedmiot handlu. Według Iwana [2005] mleko to produkt bardzo plastyczny, z którego wytwarza się całą gamę produktów spożywczych i paszowych. Wskazuje to na olbrzymie gospodarcze znaczenie mleka, które zapewnia miejsce pracy i utrzymania wielu milionom ludzi na całym świecie. Oczywiście jest, że chów bydła mlecznego, przetwórstwo mleka oraz handel artykułami mleczarskimi zajmują poczesne miejsce w ekonomii wielu krajów świata [Sznajder 1999].

Celem badań była analiza polskiego rynku na tle Europy i świata. Badania przeprowadzono na podstawie danych zawartych w rocznikach statystycznych, raportach branżowych, opracowaniach ARR i ARiMR, a także dostępnych w literaturze przedmiotu. Wykorzystano metodę studiów literatury. Do prezentacji wyników wykorzystano metodę opisową i wybrane metody graficzne.

Wyniki badań

Wybór tematyki do badań podyktowany był m.in. faktem, iż rynek mleka w Polsce jest jednym z najważniejszych rynków rolnych (rys. 1).

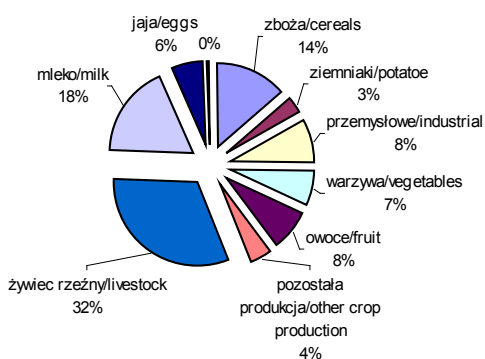
Znaczenie rynku mleka, to przede wszystkim wysoki jego udział w produkcji towarowej rolnictwa (18,2% w 2008 r.) i ok. 15,5% wartości produkcji

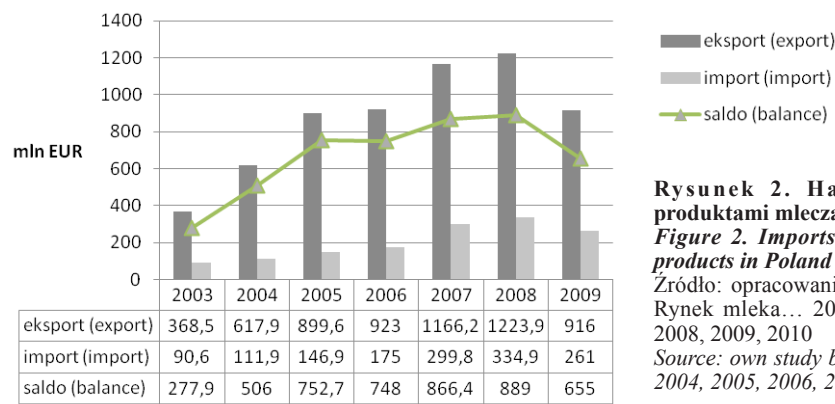
Rysunek 1. Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2008 r. w Polsce

Figure 1. The structure of agricultural commodity production in Poland in 2008

Źródło: opracowanie własne po podstawie Rocznik Statystyczny... 2009

Source: own study based on the Rocznik Statystyczny... 2009

Rysunek 2. Handel zagraniczny produktami mleczarskimi w Polsce
Figure 2. Imports and exports of dairy products in Poland

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rynek mleka... 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010

Source: own study based on Rynek mleka... 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010

globalnej rolnictwa, a także ponad 200 tys. gospodarstw silnie związanych z tą produkcją. Przemysł mleczarski zatrudnia około 15% siły roboczej w gospodarce żywnościowej. W literaturze podkreśla się, że sektor mleczarski jest strategicznym ogniwem gospodarki żywnościowej, co wynika z dużego znaczenia chowu bydła mlecznego, produkcji i przerobu mleka w tworzeniu dochodów rolniczych oraz roli produktów mleczarskich w wyżywieniu i wydatkach konsumentów [Majewski, Graham 2000].

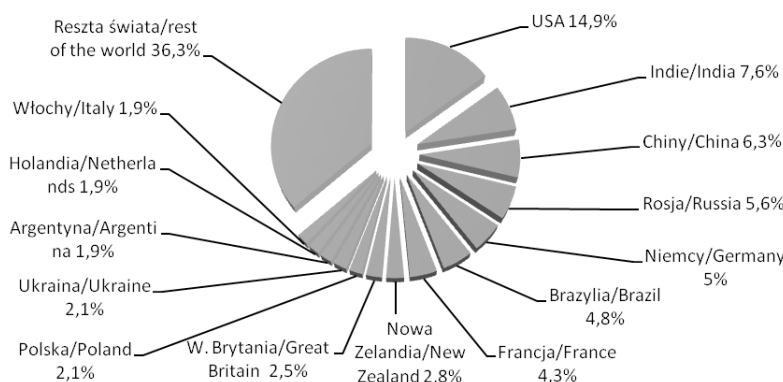
Produkcja mleka w 2008 r. wyniosła 12,5 mln t, stawiając Polskę wśród czterech największych producentów w UE za Niemcami, Francją i Wielką Brytanią, a także w pierwszej 10 producentów na świecie.

Polska jest również znaczącym eksporterem produktów mleczarskich, co wpływa, przy niskim imporcie, na kształtowanie się dodatniego salda obrotów w handlu zagranicznym produktami mleczarskimi. Jak zauważa Gornowicz [2003] dodatnie saldo świadczy o kluczowym znaczeniu branży mleczarskiej w handlu zagranicznym kraju.

Wejście Polski do UE było poważnym wyzwaniem dla branży mleczarskiej. Funkcjonowanie w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (dostosowanie produkcji do obowiązujących limitów, konkurencja na jednolitym rynku europejskim, wymogi sanitarno-weterynaryjne, wzrost kosztów produkcji) wzmogło procesy koncentracji i specjalizacji produkcji. Od 2004 r. zmieniły się uwarunkowania produkcyjne, organizacyjne i ekonomiczne, kształtując zachowania producentów i przetwórców. Począwszy od momentu wprowadzenia systemu kwot mlecznych, liczba gospodarstw systematycznie spadała przy wzrastającej hurtowej produkcji mleka w kraju. W roku kwotowym 2008/2009 było ponad 40% mniej producentów hurtowych niż w 2004/2005 r.. Są to bardzo dynamiczne i niespotykane jak dotąd w Polsce zmiany na rynku mleka.

Pomimo wielu zmian i dynamicznych procesów (koncentracja, specjalizacja) podyktowanych akcesją, produkcja i przetwórstwo nadal odbiega poziomem rozwoju od krajów Europy Zachodniej. Różnice te wynikają m.in. z dysproporcji w rozwoju gospodarczym krajów Unii Europejskiej. Jak zauważa Tomczak [2006] rolnictwo (w tym sektor mleczarski) należy traktować jako integralną część gospodarki narodowej. To poziom gospodarki narodowej narzuca kierunki rozwoju agrobiznesu, w tym gospodarstw rolniczych.

Proponowane zmiany we Wspólnej Polityce Rolnej (WPR) i perspektywa głębszej liberalizacji handlu produktami rolno-spożywczymi skłaniają do kalkulacji korzyści i strat dla polskiego rynku mleka, który nadal dostosowuje się do konkurowania na wysoko rozwiniętym rynku europejskim.

Rysunek 3. Produkcja mleka krowiego w 2007 roku w wybranych krajach świata
Figure 3. Cow milk production in 2007 in selected world countries

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznik Statystyczny... 2008
 Source: own study based on the Rocznik Statystyczny... 2008

Produkcja mleka krowiego na świecie od kilku lat systematycznie wzrasta osiągając w 2007 r. poziom 566 850 tys. t, co w porównaniu do 2000 r. daje wzrost o 13,5% [Rocznik Statystyczny... 2009]. Największymi dostawcami tego surowca w skali globalnej są Stany Zjednoczone, odpowiadające za niemal 15% światowej produkcji. W dalszej kolejności do światowych liderów w tej dziedzinie można zaliczyć Indie i Chiny, których udział w światowej podaży mleka 2007 r. wyniósł odpowiednio: 7,6 i 6,3 %. W pierwszej dziesiątce znalazły się jeszcze: Rosja, Niemcy, Brazylia, Francja, Nowa Zelandia, Wielka Brytania i Polska. Łącznie tych 10 krajów wytworzyło 55,9% produkcji mleka na świecie. Warto zauważyć, iż UE jako wspólny rynek 27 państw, wyprodukowała w 2007 r. ¼ światowej podaży mleka, natomiast wraz ze Stanami Zjednoczonymi ponad 40%. UE jednak nie odegrała po 2000 r. żadnej roli we wzroście produkcji mleka w skali świata. W latach 2000-2007 Wspólnota zmniejszyła produkcję o niemal 2%, ze 150 716 do 148 029 tys. t, a jej udział w produkcji światowej spadł z około 30 do 25%. Przyczyną tej sytuacji był zapewne system kwot mlecznych skutecznie ograniczający wzrost produkcji w tych latach na terenie UE.

Największy udział we wzroście światowej produkcji mleka w latach 2000-2007 miały natomiast Chiny – około 35%, które zwiększyły swoją produkcję ponad czterokrotnie (z 8632 do 35 574 tys. t). Istotny udział w tym przyroście miały jeszcze takie kraje jak: Indie – 13% (zwiększenie produkcji o około 30%, z 32 967 do 42 890 tys. t), USA – 10,7% (zwiększenie o około 11%, z 76 023 do 84 189 tys. t), Brazylia – 8,6% (zwiększenie o około 32%, z 20 380 do 26 944 tys. t) i Nowa Zelandia – 4,7% (zwiększenie o około 30% z 12 235 do 15 842 tys. t). Powyższe 5 krajów odpowiadało łącznie za 72% przyrostu światowej produkcji mleka w analizowanym okresie. Polska znalazła się wśród najważniejszych graczy na rynku mleka (miejsce 10) [Adamski 2008] z udziałem w produkcji światowej na poziomie 2,1%, notując spadek o 0,3 p.p. wobec udziału 2,4% w 2000 r.

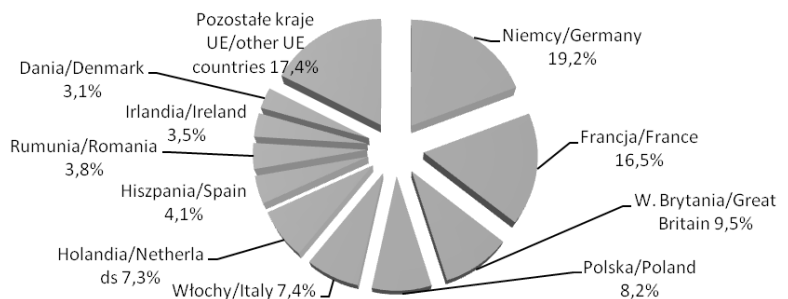
Na tej podstawie można sądzić, iż w dalszej perspektywie coraz wyraźniejsze znaczenie na światowym rynku mleka będą odgrywały Chiny, Indie i Brazylia, przy malejącym znaczeniu krajów UE. Wydaje się że w najbliższej przyszłości niezagrażona jest pozycja Stanów Zjednoczonych jako lidera w podaży mleka. Interesująca jest pozycja Nowej Zelandii na światowym rynku mleka. Kraj ten systematycznie zwiększa produkcję przeznaczając jej znaczną część na eksport, gdyż produkując na 1 mieszkańca około 3800 kg mleka nie jest w stanie go zagospodarować na rynku wewnętrznym. Warto wspomnieć dla porównania, że średnio na świecie w 2007 r. produkcja na 1 mieszkańca wyniosła 85 kg mleka. Liderami pod tym względem oprócz Nowej Zelandii były również: Irlandia – 1194, Dania – 845, Holandia – 653, Białoruś – 604, Estonia – 515 czy Australia – 442 kg. Najmniej na mieszkańca produkowano m.in.: w Chinach – 27, Indiach – 37 i Japonii – 63 kg. Polska na tym tle plasuje się trochę powyżej średniej unijnej (300 kg), z produkcją 317 kg na 1 mieszkańca w 2007 r.

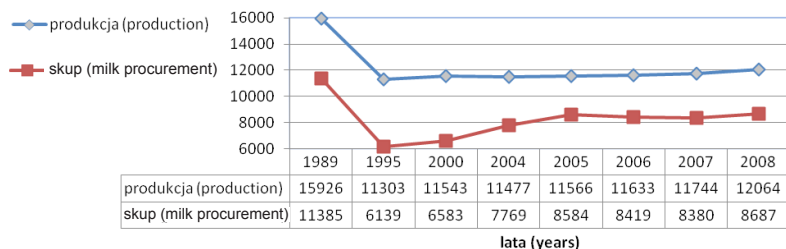
W UE w produkcji mleka zdecydowanie przodują Niemcy i Francja, odpowiadając za 35,7% podaży tego surowca w 2007 r., z produkcją 28,4 i 24,4 mln t. Polska zajmuje w tym zestawieniu miejsce 4 z produkcją na poziomie 12 mln t, dającą 8,2% udziału w podaży mleka we Wspólnocie. Polska wraz z Niemcami, Francją, Wielką Brytanią, Włochami, Holandią i Hiszpanią produkuje ponad 70% mleka w UE, a więc 7 krajów (26% krajów UE) wytwarza 72% produkcji.

Polska, pomimo znaczącej pozycji wśród największych producentów mleka w UE, ciągle charakteryzuje się niewykorzystanym potencjałem produkcyjnym. Historyczne dane wskazują na dużo większe możliwości polskich producentów białego surowca. Pod koniec lat 90. XX wieku produkowano około 16 mld l, skupując znacznie powyżej 11 mld l. Po 19 latach produkcja i skup były mniejsze o około 24%. Od 1995 r. (z niewielkimi wahaniami – kryzys rosyjski) następuje powolne odbudowywanie produkcji i skupu (do 2008 r. nastąpił wzrost odpowiednio o 6,4 i 29%). Po przystąpieniu do UE w latach 2004-2008 produkcja w Polsce wzrosła o 4,8%, natomiast skup o 10,5% osiągając odpowiednio w 2008 r. poziom 12 064 i 8687 mln l. Szczególny wzrost miał miejsce w 2008 r. i był najwyższy dla całego badanego

Rysunek 4. Produkcja mleka krowiego w 2007 r. w wybranych krajach UE
Figure 4. Cow milk production in 2007 in selected EU countries

Źródło: jak na rys. 1
Source: see fig. 1

Rysunek 5. Produkcja i skup mleka w Polsce w latach 1989-2008

Figure 5. The production and procurement of milk in Poland in selected years between 1989 and 2008

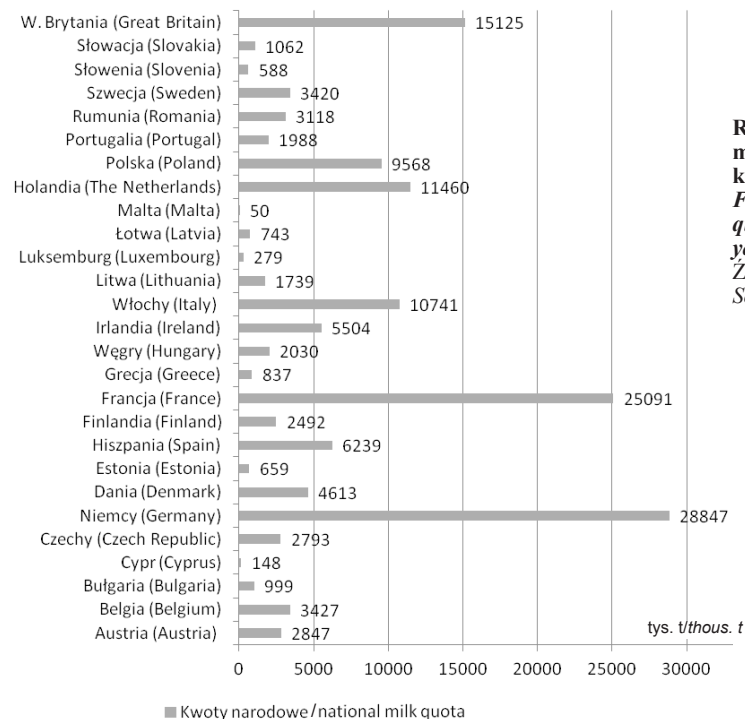
Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ARR

Source: own study based on ARR

okresu. Obserwujemy także, iż po 1995 r. następuje wyraźne zmniejszanie dystansu pomiędzy produkcją a skupem, coraz więcej mleka trafia do skupu (1989 – 71,5%; 1995 – 54,3%; 2000 – 57%; 2004 – 67,7%; 2008 – 72%).

Pomimo pozytywnych tendencji po 1995 r., sytuacja branży w obliczu negocjacji akcesyjnych rozpoczętych w 1998 r. była wielce niekorzystna. Wielkość produkcji nie odpowiadała potencjałowi produkcji mleka w Polsce. Zaproponowano UE kwotę produkcyjną w wysokości 16 mld l, ustaloną na poziomie odpowiadającym spożyciu mleka z okresu przed transformacją ustrojową (lata 1986-1989) [Tomkiewicz 2000]. UE jednak ustalając kwoty mleka dla Polski kierowała się aktualnym poziomem jego sprzedaży hurtowej i bezpośredniej, przyznając ostatecznie limity mniejsze niemal o połowę od tych proponowanych jako punkt wyjścia do negocjacji.

Produkcja mleka w Polsce jest aktualnie znacznie wyższa od posiadanej kwoty mlecznej określającej maksymalną ilość mleka o referencyjnej zawartości tłuszczu, jaka może być wyprodukowana w kraju i wprowadzona do obrotu w roku kwotowym [Wysokiński 2006]. Tylko producenci mleka uprawnieni do kwot mogą wprowadzać go do obrotu rynkowego i korzystać z wielu środków wspierania ich dochodów przewidzianych prawem [Kachel 2002]. Kwotowanie nie obejmuje mleka przeznaczonego na własne

Rysunek 6. Narodowe kwoty mleczne w krajach UE w roku kwotowym 2008/2009

Figure 6. The national milk quotas in the EU in the quota year 2008/2009

Zródło: jak na rys. 1
Source: see fig. 1

potrzeby, także tego przeznaczonego dla żywienia zwierząt [Wysokinski 2006]. Z powyższego faktu wynikają m.in. różnice pomiędzy krajami UE dotyczące towarowości produkcji. W polskich gospodarstwach przeznaczają się około 20% produkcji właśnie na potrzeby własne i żywienie zwierząt (jest to także forma ucieczki od kar za przekroczenie kwot), co sprawia, iż posiadana kwota znacznie odbiega od rzeczywistej produkcji i daje Polsce niższą pozycję w UE pod względem wysokości kwoty.

Pod względem wysokości kwoty mlecznej Polska jest na 6 miejscu za: Niemcami, Francją, Wielką Brytanią, Holandią i Włochami. W krajach tych wyprodukowane mleko niemal w 100% trafia na rynek w ramach posiadanych kwot.

Większość limitów produkcyjnych w UE zlokalizowanych jest w zaledwie kilku krajach. Trzech największych posiadaczy kwot (Niemcy, Francja, Wlk. Brytania – 11% krajów UE-27) skupia ich aż prawie 50%. Wymienione państwa, wraz z Holandią, Włochami, Polską i Hiszpanią dysponują łącznie około 75% kwoty mlecznej Wspólnoty. Polska w roku 2008/2009 z kwotą 9568 tys. t miała 6,54% udziału w kwocie UE-27.

Rok kwotowy 2008/2009 był już piątym okresem funkcjonowania limitów produkcji mleka w Polsce. Obserwowano w tych pięciu latach wzrost kwoty krajowej o 6,4%, m.in. z powodu uruchomienia w sezonie 2006/2007 tzw. rezerwy restrukturyzacyjnej w wysokości 416 tys. t. Wyraźnie widać, iż zwiększaniu ulegała tylko kwota dostaw hurtowych (wzrost o 9,5%) kosztem limitów dotyczących sprzedaży bezpośredniej (spadek o 76%) – KE zezwoliła Polsce na sukcesywne powiększanie kwoty dostaw hurtowych kosztem sprzedaży bezpośredniej. W sezonie 2004/2005 sprzedaż bezpośrednia stanowiła 5,1% polskiej kwoty mlecznej, natomiast w sezonie 2008/2009 zaledwie 1,7%. Proces ten był zgodny z zapotrzebowaniem prezentowanym przez producentów, sprzedaż bezpośrednia traciła na znaczeniu na rzecz gospodarstw specjalizujących się na coraz większą skalę w hurtowej produkcji.

Przekroczenie kwot wiązało się z groźbą surowych kar za nadprodukcję. Sytuacja taka miała miejsce w Polsce w roku kwotowym 2005/2006, gdy to dostawy mleka przekroczyły o około 2% obowiązujące limity. Karne opłaty wyniosły wówczas około 64 mln euro i obciążły polskich producentów. W pozostałych analizowanych latach nie zanotowano wyższych dostaw aniżeli obowiązujące w danym roku kwoty. Wykorzystanie kwot kształtowało się natomiast powyżej 95% (2004/2005 – 96,7%; 2006/2007 – 97,3%; 2007/2008 – 96,1%; 2008/2009 – 98,5%). Warto wspomnieć, iż w roku kwotowym 2004/2005 Polska była zwolniona z kar za nadprodukcję – nie zastosowano przepisu o karnych opłatach. Rolnikom dano jeden rok na zapoznanie się i dostosowanie do nowych regulacji, pomimo tych udogodnień i tak nie przekroczone kwoty. W roku kwotowym 2006/2007 producenci, mając w pamięci wcześniejszy sezon opłat karnych, byli bardziej ostrożni i w efekcie kwoty nie wykorzystano w ponad 2%. Również włączenie rezerwy restrukturyzacyjnej skokowo zwiększającej kwotę mleczną wpłynęło na bezpieczne dla rolników zamknięcie tego sezonu.

Najniższe wykorzystanie kwoty odnotowano natomiast w roku kwotowym 2007/2008, gdy część rolników zdecydowała się sprzedawać mleko m.in. poza ewidencją, np. firmom niemieckim oferującym konkurencyjne ceny [Stepulak 2009]. W ostatnim z analizowanych lat kwotowych wykorzystano kwotę niemal w 99%.

Tabela 1. Wielkość i wykorzystanie polskiej kwoty mlecznej

Table 1. The size and utilization of Poland's milk quota

Wyszczególnienie/ Specification	Wielkość kwoty mlecznej/Size of milk quota [mln t]									
	2004/2005		2005/2006		2006/2007		2007/2008		2008/2009	
	kwota/ quota	wyniki/ results	kwota/ quota	wyniki/ results	kwota/ quota	wyniki/ results	kwota/ quota	wyniki/ results	kwota/ quota	wyniki/ results
Dostawy hurtowe/ Wholesale supply	8,50	8,35	8,73	8,93	9,19	8,97	9,21	8,88	9,40	9,31
Sprzedaż bezp./ Direct sales	0,46	0,31	0,24	0,20	0,19	0,16	0,17	0,13	0,16	0,11
Kwota razem/ Quota total	8,96	8,66	8,96	9,13	9,38	9,13	9,38	9,01	9,57	9,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FAPA

Source: own study based on FAPA

Wnioski

Przeprowadzone badania pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

1. Rynek mleka w Polsce jest jednym z najważniejszych rynków rolnych, na co wskazuje m.in. wysoki jego udział w produkcji towarowej rolnictwa (18,2% w 2008 r.) i ok. 15,5% wartości produkcji globalnej rolnictwa, a także ponad 200 tys. gospodarstw silnie związanych z tą produkcją, przemysł mleczarski zatrudnia około 15% siły roboczej w gospodarce żywnościowej.
2. Polska produkcja mleka odgrywa znaczącą rolę także w ujęciu globalnym, o czym świadczy fakt, iż w 2007 r. była czwartym producentem mleka w Europie i dziesiątym na świecie.
3. Dziesięciu największych producentów na świecie wytwarza około 55% mleka.
4. UE jako wspólny rynek 27 państw, wyprodukowała w 2007 r. ¼ światowej podaży mleka, natomiast wraz ze Stanami Zjednoczonymi ponad 40%.
5. UE nie odegrała po 2000 r. żadnej roli we wzroście produkcji mleka w skali świata. W latach 2000-2007 Wspólnota zmniejszyła produkcję o niemal 2%, ze 150 716 do 148 029 tys. t, a jej udział w produkcji światowej spadł z około 30 do 25%.
6. Największy udział we wzroście światowej produkcji mleka w latach 2000-2007 miały: Chiny – około 35%, które zwiększyły swoją produkcję ponadczterokrotnie (z 8632 do 35 574 tys. t). Indie – 13% (zwiększenie produkcji o około 30%, z 32 967 do 42 890 tys. t), USA – 10,7% (zwiększenie o około 11%, z 76 023 do 84 189 tys. t), Brazylia – 8,6% (zwiększenie o około 32%, z 20 380 do 26 944 tys. t) i Nowa Zelandia – 4,7% (zwiększenie o około 30% z 12 235 do 15842 tys. t). Powyższe 5 krajów odpowiadało łącznie za 72% przyrostu światowej produkcji mleka w analizowanym okresie.
7. W dalszej perspektywie coraz wyraźniejsze znaczenie na światowym rynku mleka będą odgrywały Chiny, Indie i Brazylia, przy malejącym znaczeniu krajów Unii Europejskiej

Literatura

- Adamski M.** 2008: Efektywność ekonomiczna polskich gospodarstw ukierunkowanych na produkcję mleka na tle gospodarstw niemieckich. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. 10, z. 3, 11-16.
- Gornowicz M.** 2003: Polskie mleczarstwo w aspekcie konkurencyjności na jednolitym rynku Unii Europejskiej. Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Iwan B.** 2005: Sezonowość skupu mleka. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. 7, z. 2, 79.
- Kachel B.** 2002: Regulacje rynku mleka w Polsce i UE w kontekście integracji. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. IV, z. 2, 74-78.
- Majewski E., Graham D.** 2000: Strategiczne opcje dla polskiego sektora agrobiznesu w świetle analiz ekonomicznych. Wyd. Wieś Jutra, Warszawa.
- Manteuffel R.** 1984: Ekonomia i organizacja gospodarstwa rolniczego. PWRiL, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa. 2008, 2009: GUS, Warszawa.
- Rynek Mleka – stan i perspektywy. 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010: Analizy Rynkowe. IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Stepulak S.** 2009: Rynek mleka 5 lat polskiego rolnictwa w UE – zmiany i perspektywy. FAPA, Warszawa.
- Sznajder M.** 1999: Ekonomia Mleczarstwa. Wyd. AR Poznań.
- Tomczak F.** 2006: Kierunki rozwoju światowego rolnictwa i wynikające z nich przesłanki dla Polski. *Przegląd Hodowlany*, 10.
- Tomkiewicz E.** 2000: Limitowanie produkcji w ustawodawstwie rolnym Wspólnoty Europejskiej na przykładzie kwot mlecznych. Wyd. Scholar, Warszawa.
- Wysokiński M.** 2006: Ekonomiczne i organizacyjne skutki wprowadzenia systemu kwot mlecznych w Polsce na przykładzie kilku gospodarstw produkujących mleko. Praca magisterska.
- Wysokiński M.** 2011: Wrażliwość gospodarstw mlecznych na zmiany warunków ekonomicznych. Praca doktorska, SGGW Warszawa.

Summary

The article presents the milk market in Poland in comparison to Europe and the world focusing on the comparison with the major European and world producers. The milk market is important in Poland as indicated by its high share in the agricultural production and the positive balance in foreign trade in dairy products. The article also examines the relationship between milk production and procurement in Poland as well as the relationships of the allocated milk quota each year (2004-2009) to its utilization level.

Adres do korespondencji:

dr Marcin Wysokiński
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa
tel. (22) 593 42 61
e-mail: marcin_wysokinski@sggw.pl